

УДК [373.2.091.2:613.86]:7

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12\(20\)-351-360](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12(20)-351-360)

Жейнова Світлана Сергіївна кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0001-8857-4620>

Волік Наталія Миколаївна доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Дніпро, <https://orcid.org/0000-0002-2511-5782>

ПІДТРИМКА ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ТА ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬО- ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В статті зазначено ключові моменти необхідності надання психосоціальної підтримки дітям раннього та дошкільного віку у часи війни, що має багато викликів. Війна змінила звичне мирне життя кожного українця. Освітникам довелось швидко адаптуватись до нових умов професійної діяльності для відтворення освітнього процесу в умовах воєнного стану. У сучасних умовах особливу увагу привертає проблема емоційного благополуччя дітей, які зазнали впливу війни: вимушено переселених осіб, дітей з родин військових або тих, хто пережив втрату близьких. Такі діти часто стикаються з підвищеним рівнем тривожності, депресії, труднощами в соціальній адаптації та повсякденній діяльності. У зв'язку з цим виникає необхідність у вивченні особливостей роботи та пошуку ефективних підходів до їхньої підтримки. Розглянуто особливості роботи з дітьми-дошкільниками в процесі організації художньо-творчої діяльності. Висвітлено основні механізми впливу творчості на емоційний стан дітей та проаналізовано ефективність цих підходів у підтримці емоційної стійкості. Отримані результати можуть бути корисними для фахівців-вихователів, які працюють з дітьми раннього та дошкільного віку в умовах війни, а також для науковців, зацікавлених у подальшому дослідженні творчості як інструмента психолого-педагогічного супроводу в кризових ситуаціях.

Зазначено важливість раннього дитинства у формуванні окремої особистості і у становленні суспільства загалом все більше усвідомлюється і є беззаперечним фактом за результатами багатьох наукових досліджень. Період раннього та дошкільного віку – це найінтенсивніший період росту і змін, оскільки

відбувається формування організму, активно розвивається нервова система, збільшується рухливість, формуються життєві навички, комунікаційні уміння. На цьому етапі дорослі сприймаються як зразок для наслідування, як безпека, захист. Тому так важливо під час травмівних ситуацій правильно обрати шлях до благополуччя дитини, знайти методичні рішення щодо емоційної підтримки. Сучасний заклад дошкільної освіти покликаний створювати сприятливе середовище для гармонійного розвитку дитини раннього та дошкільного віку відповідно до вимог нової освітньої парадигми.

Актуалізовано думку, що мистецтво створює позитивні умови для вивчення внутрішнього світу та емоційного стану особистості. Спонтанний вияв власних емоцій, почуттів, щирість, сам процес творчості, а не оцінка вихователем того, що зробила дитина – ось ключ до підтримки засобами художньо-творчої діяльності. Особливістю творчості є те, що в центрі уваги не продукт творчості, а унікальна особистість творця, включаючи його потреби, мотивації, цінності та стереотипи. Здоров'я дитини є основним фактором розвитку повноцінного суспільства адже від емоційного благополуччя дітей залежить майбутнє держави. У статті розглянуто основні аспекти що впливають на емоційну стійкість дітей раннього та дошкільного віку.

Ключові слова: діти раннього та дошкільного віку, художньо-творча діяльність, емоційна стійкість, підтримка, образотворче мистецтво, заклад дошкільної освіти.

Zheinova Svitlana Serhiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Preschool Education and Social Work, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Zaporizhzhya, <https://orcid.org/0000-0001-8857-4620>

Volik Nataliia Mykolaivna PhD, Senior teacher of the Department of Preschool Education and Social Work, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Dnipro, <https://orcid.org/0009-0005-3484-8952>

SUPPORTING THE EMOTIONAL STABILITY AND INTEREST OF EARLY AND PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ARTISTIC ACTIVITIES

Abstract. The article outlines the key points of the need to provide psychosocial support to children of early and preschool age in times of war, which has many challenges. The war changed the usual peaceful life of every Ukrainian. Educators had to quickly adapt to the new conditions of professional activity to recreate the educational process in conditions of martial law. In today's environment, the emotional

well-being of children affected by war, such as those who are internally displaced, children from military families, or those who have experienced the loss of loved ones, is a particular concern. Such children often experience increased levels of anxiety, depression, and difficulties in social adaptation and daily activities. In this regard, there is a need to study the specifics of work and find effective approaches to their support. The features of working with preschool children in the process of organizing artistic and creative activities are considered. The main mechanisms of the influence of creativity on the emotional state of children are highlighted and the effectiveness of these approaches in supporting emotional stability is analyzed. The results obtained may be useful for educators working with early and preschool children in wartime, as well as for scientists interested in further researching creativity as a tool for psychological and pedagogical support in crisis situations.

It is noted that the importance of early childhood in the formation of an individual personality and in the formation of society as a whole is increasingly recognized and is an indisputable fact according to the results of many scientific studies. The period of early and preschool age is the most intense period of growth and change, as the body is being formed, the nervous system is actively developing, mobility increases, and life skills and communication skills are being formed. At this stage, adults are perceived as role models, as safety, protection. That is why it is so important to choose the right path to the child's well-being during traumatic situations, to find methodical solutions for emotional support. A modern preschool educational institution is designed to create a favorable environment for the harmonious development of a child of early and preschool age in accordance with the requirements of the new educational paradigm.

The idea that art creates positive conditions for studying the inner world and emotional state of a person is actualized. Spontaneous expression of one's own emotions, feelings, sincerity, the process of creativity itself, and not the teacher's assessment of what the child has done - this is the key to supporting artistic and creative activities. A feature of creativity is that the focus is not on the product of creativity, but on the unique personality of the creator, including his needs, motivations, values, and stereotypes. Child health is a key factor in the development of a full-fledged society, because the future of the state depends on the emotional well-being of children. The article examines the main aspects that influence the emotional stability of early and preschool children.

Keywords: early and preschool children, artistic and creative activities, emotional stability, support, fine arts, preschool educational institution.

Постановка проблеми. Дошкільний вік – час активної соціалізації дитини, розвитку вмінь спілкування з дорослими та однолітками, пробудження моральних та естетичних почуттів, входження в культуру. Ефективним шляхом формування почуттєвої сфери дитини є залучення її до художньо-творчої діяльності.

Мистецтво є своєрідним індикатором рівня культури суспільства загалом та особистості зокрема. Окрім того, воно здатне надихати, мотивувати й спонукати особистість до самовдосконалення. Тож, не випадково назва освітнього напрямку – «Дитина у світі мистецтва» – набула нового значення в редакції Базового компонента дошкільної освіти [1]. Головною метою мистецької освіти є, насамперед, гармонійний розвиток особистості, формування ціннісного ставлення до краси, загальної культури, що є основою моральності, а також творчого підходу до життя. Творча діяльність дитини сприяє формуванню основних уявлень про внутрішній світ, включаючи думки, почуття, мрії, бажання, мотиви, плани, ідеали, цілі, прагнення, а також позитивне ставлення та ствердження світогляду на основі інтелектуальної та емоційної сприйнятливості.

У Державному стандарті дошкільної освіти художньо-творчу діяльність визначено як здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів. Введення дитини раннього дошкільного віку у світ мистецтва передбачає: розвиток здатності емоційно-чуттєво сприймати об'єкти і явища довкілля; забезпечення умов для самовираження у процесі мистецької діяльності.

Реалізація завдань освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» передбачає залучення вихованців до різних видів мистецької діяльності в умовах, спеціально створених для розвитку їхніх здібностей; формування здатності до самовираження з пріоритетом розвитку емоційної сфери; спрямованість на набуття життєвих навичок під час освітньої та самостійної художньої діяльності. В основі організації мистецької освіти дітей дошкільного віку лежать принципи здоров'язбереження, естетичності, практичності, доцільності.

Відповідно Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» в Україні освітньою лінією передбачено розвиток творчих здібностей дітей, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок. Це, в свою чергу, передбачає формування у дітей самостійності, культури, почуття краси, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та мистецтва, елементарних художньо-продуктивних навичок [3].

Художньо-творча діяльність дозволяє сформувати людину, яка має власні варіанти вирішення проблем навколишнього світу, характеризується стійким проявом інтересу до знань, вміє самостійно їх здобувати, а також вміє приймати рішення у відповідності до життєвої ситуації [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема художньо-творчої діяльності в дошкільній освіті є однією з ключових у дослідженнях зарубіжних (Дж. Гілфорд, А. Маслоу, К. Роджерс, П. Торренс, Е. Фромм та ін.) та вітчизня-

них (Г. Беленька, Н. Гавриш, О. Дронова, І. Луценко, О. Леонтєв, В. Моляко, О. Семенов, Л. Шульга та ін.) психологів та педагогів.

Сучасні науковці І. Бех, А. Богущ, В. Кліменко, І. Карабаєва, Г. Костюк, С. Ладивір, В. Моляко, О. Музика, Т. Піроженко О. Проскура та ін., розглядають творчість як цінність і вказують на її визначальне місце серед основних цінностей формування особистості: вбачають у ній механізм розвитку культури, налагодження емоційного стану, а головним показником цього процесу називають духовність.

Загальні положення про значення пізнавальної активності у дітей в сучасному освітньому процесі розглядаються у роботах українських дослідників: А. Богущ, О. Брежневої, С. Козачук, С. Ладивір, М. Марусинець, Л. Мар'яненко та ін. Різні аспекти проблеми формування творчої самостійності у дітей раннього та дошкільного віку, ефективні форми і методи пізнавальної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти досліджували Л. Артемова, А. Беленька, А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Грама, Е. Карпова, М. Машовець, К. Волинець та ін.

Мета статті полягає в окресленні та обґрунтуванні шляхів формування емоційної стійкості та інтересу дітей раннього та дошкільного віку в процесі художньо-творчої діяльності. Підкреслити важливість створення сприятливих умов для підтримки в умовах війни та вибору методичних рішень і психолого-педагогічного супроводу дітей під час творчої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Освітнє середовище має забезпечити особливу турботу та увагу до дітей, яким через брак життєвого досвіду і особливості дитячої психіки загрожують психоемоційна небезпека. В Україні право дитини на охорону здоров'я закріплено на законодавчому рівні. В Законі України «Про дошкільну освіту», що визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування системи дошкільної освіти визначено, що обов'язком закладу є створення безпечних умов для їхнього розвитку [8]. В Законі України «Про охорону дитинства» визначено право кожної дитини на життя та безпечне довкілля. У контексті дошкільної освіти це передбачає відповідальність закладів дошкільної освіти та педагогічних працівників за створення умов, що сприяють підтримці емоційної стійкості дітей, формуванню у них позитивного світогляду [9].

Залучення дітей до художньо-творчої діяльності забезпечує розвиток їхньої пізнавальної активності, емоційного інтелекту, створює умови для самореалізації та самовираження під час створення образів, що виключає наслідування зразка, шаблонність, стереотипність, нав'язування дорослим певних способів дій. Дитина має право вибору, пошуку власних шляхів у мистецькій діяльності. Вона проявляє своє особистісне ставлення до того, що пропонує педагог, і може погодитися або не погодитися із цим [4].

В стресових умовах тіло працює на максимальній потужності, в поведінці дошкільника можна спостерігати сильні коливання настрою від тривоги, злості,

приливу оптимізму до повного спустошення і виснаження. Важливо усвідомити, що це абсолютно закономірні стани, які з часом змінюють один одного і з якими можна працювати. Одним із найдієвіших зсобів підтримки дитини у такий період є художньо-творча діяльність, яка заспокоює, відволікає від негативу і допомагає впорядкувати думки. Завдяки цьому можна допомогти подолати стрес, депресію, страхи, погані настрої та тривожні стани.

Художньо-творча компетентність дитини формується як результат реалізації емоційно орієнтованої моделі мистецької освіти. Її основою є діалогічність як спосіб існування та розвитку особистості, що передбачає: емоційну взаємодію з іншою особистістю; здатність створювати художні образи, засновані на особистісній якості образного пізнання світу; спільну діяльність дорослого і дитини в мистецькому середовищі.

Дитяча творчість є напруженою роботою, якій передують тривалий період накопичення вражень про навколишній світ, сприйняття, аналізу явищ, подій, усвідомлення власного ставлення до них. Для дитини-дошкільника пізнання навколишнього світу складає сенс її життя, творчість є продуктом цього пізнання [7, с. 5].

Образотворча діяльність передбачає організацію освітнього процесу з формування знань, умінь, навичок, почуттів, інтересів, потреб, оцінок і смаків, які здебільшого реалізуються на заняттях з малювання, ліплення, аплікації.

Організація художньо-творчої діяльності дитини дошкільного віку полягає у: виявленні інтересу до різних видів візуального мистецтва (декоративно-ужиткового, живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну); відображенні в образотворчій діяльності (малюванні, ліпленні, аплікації, конструюванні) власних життєвих вражень, почуттів; володінні технічними прийомами роботи з різними матеріалами, елементарною художньою майстерністю; створенні образу різними засобами і техніками, творчому застосовуванні виражальних можливостей лінії, кольору, композиції, ритму для реалізації свого задуму; застосуванні дизайнерських умінь у грі та побуті; вмінні фантазувати, експериментувати (змішуючи кольори, вигадуючи оригінальну композицію, змінюючи і створюючи нові форми) [2, с. 6].

Для успішного розгортання художньо-творчої діяльності необхідно активізувати в дитини всі канали сприймання, тобто акумулювати рецептори творчості. Чим більше органів чуття беруть участь у сприйманні довкілля, тим повнішими будуть уявлення дитини та глибшими її пізнання. Тому важливого значення набуває артосвіта дітей дошкільного віку. Артосвіта дає можливість поєднувати різні види і форми образотворення; використовувати різноманітні техніки, засоби, художні і нетрадиційні матеріали; відмовитися від поділу занять на малювання, ліплення й аплікацію, оскільки образотворення передбачає ініціативу дітей та опору на власні бажання у виборі матеріалів [10, с. 90].

Важливого значення набуває вживання в роботі з дітьми, поряд зі звичним для них терміном «малювання», поняття «живопис», що не лише звучить під час художньо-педагогічного спілкування за картиною, а й означає процес створення дітьми власних образів довкілля як спосіб самовираження за допомогою фарб та інших матеріалів.

Сучасними науковцями та практиками приділяється особлива увага розвитку чуттєвого сприйняття, збагаченню емоційного досвіду дітей раннього та дошкільного віку як умові розвитку творчих здібностей дошкільників та відновленню їх емоційної стійкості.

Слід зазначити, що серед різних засобів в цьому процесі особлива роль у розкритті природного потенціалу дитини та прояву творчості відводиться мистецтву. Сприйняття творів мистецтва викликає емоційний відгук, впливає на розвиток почуттів, розвиває вміння дивитись і бачити, слухати і чути, відчувати, розуміти, любити, що в результаті збагачує духовне життя дитини, дає їй можливість відчути радість естетичної насолоди від проявів краси.

Сучасні підходи доводять позитивний вплив синтезу мистецтв на розвиток емоційно-естетичного сприйняття, уяви, творчості дітей дошкільного віку. Важливо зазначити, що синтез мистецтв є дієвим засобом розвитку чуттєвого сприйняття і уяви, збагачення емоційного досвіду, активного комплексного пізнання об'єктів краси, мотивуючим засобом до діяльнісного і вільного самовираження в різних видах художньої діяльності, що дає змогу застосовувати його для всіх без винятку дітей у системі діяльності закладу дошкільної освіти і впливати на розкриття творчого потенціалу кожної особистості.

Робота з кольором – сучасна інноваційна технологія освіти дошкільників, відома як емоційно-відновлювальна робота, яка останнім часом активно впроваджується в практику роботи з дітьми дошкільного віку. Відомо, що кожен колір по-своєму впливає на емоційний і фізичний стан дитини, її енергетичний потенціал, здоров'я, почуття. Різні кольори та їх відтінки можна використовувати з метою корекції емоційного стану дитини; психологічного розвантаження, зняття емоційного напруження; мобілізації сил і енергії для виконання завдань різних за ступенем складності; відновлення сил після діяльності, яка вимагає великого розумового навантаження; гармонізації почуттів, підняття настрою; формування свідомого, емоційно-позитивного сприймання навколишнього світу та себе в ньому.

Окрім завдань оздоровчого спрямування, робота з кольором дозволяє вирішувати й завдання формування творчої, всебічно розвиненої особистості, а саме: ознайомлення з об'єктами й явищами навколишньої дійсності; становлення пізнавальної сфери малят; розвиток мови й мовлення; формування психічних процесів: образне мислення, уяву, фантазію, пам'ять тощо; розвиток творчості, креативності, самостійності в різних видах діяльності.

Діти раннього віку, розглядаючи картину, цілісно й емоційно сприймають художні образи, як правило, ще не виділяючи естетичні якості, вони диференціюють гарне і потворне, їх приваблюють способи зображення. Усвідомити та виразити в словах свої емоції, викликані елементарними естетичними якостями зображених предметів, дитина в цьому віці не може. Але саме ці якості її приваблюють та викликають радісні переживання.

Треба зазначити, що емоційно і естетично впливає на дітей пейзажний живопис, що близький їм за спостереженнями у природі пейзажів та виявляється у мові, в їх образах-характеристиках явища (у метафорах, порівняннях). Загалом у здібності до естетичного сприймання творів мистецтва у дітей раннього та дошкільного віку існують істотні відмінності. Встановлено, що для малюків 2-3 років характерним є «дієво-ігрове» ставлення до образів мистецтва як до звичайних предметів, емоційні враження у них виникають частіше аніж знайомство з сенсорними властивостями та якостями, і тільки в старшому дошкільному віці з'являється здатність сприймати виразні засоби художнього твору.

Актуальним залишається питання підготовки фахівців до здійснення роботи по залученню дітей до мистецтва й розвитку їх художньо-творчих здібностей, а також розвиток дошкільної освіти в реаліях євроінтеграційних вимірів. Визначаючи особливості самореалізації дитини важливо розуміти, що вона є неможливою без закладених раніше творчих початків – формування та розвитку художньо-творчих здібностей. Дитина, яка не боїться висловити власну думку, бачить своє вирішення проблеми, здатна цілісно сприймати твори мистецтва, виявляти емоційну зворушливість та власні уподобання, вирізняється особливою допитливістю та спостережливістю, свободою власної думки не матиме жодних проблем в подальшому розвитку. Процес розвитку дитячої особистості набирає обертів на 4-му році життя, оскільки це дитина, яка починає активно соціалізуватися: виходить за рамки власного комфорту в процесі знайомства з новими соціальними групами (садочок, центри розвитку, артгуртки, школи мистецтв та інше); активно знайомиться з дидактичними та сюжетно-рольовими іграми, що сприяє розвитку інтелекту, уваги, фантазії та, як наслідок, художньо-творчих здібностей дитини; глибше знайомиться з творами мистецтва та мистецтвом загалом.

Сучасне життя в усіх його проявах стає все більш різноманітним та складним. Перед педагогами закладів дошкільної освіти стоїть завдання виховання творчої особистості, починаючи вже з раннього віку. Значна роль в розвитку художньо-творчих здібностей дітей в процесі самостійної художньої діяльності належить вихователю, а якість організованої діяльності залежить від його вміння використати методи й прийоми, викликати зацікавленість, надихнути на творчість та створити відповідні умови для дошкільників. Розвиток творчих здібностей дітей завдяки художнім навичкам є процесом природним та

високоєфективним. Залучаючи дітей до художньо-творчої діяльності, педагог реалізує не тільки завдання художнього виховання, а й більш глобальні – розвиває інтелектуально-творчий потенціал дітей та створює атмосферу емоційної підтримки. Таким чином, завдяки художній діяльності як засобу виховання, ми маємо можливість навчати дитину основам творчого вирішення художньої проблеми, можемо надати дітям можливість для прояву активності та самостійності та впливати на рівень емоційної стійкості і зацікавленості дитини.

Висновки. Творчі моменти стають тим емоційним ресурсом, який допомагає подолати важкі переживання, зменшити рівень стресу та тривожності. Це моменти, які нагадують дітям, що, попри всі труднощі, світ залишається добрим і світлим, а щастя можливе навіть у складних обставинах.

Отже, аналізуючи все вище зазначене можна стверджувати, що одним з важливих завдань розвитку будь-якої успішної держави є розвиток творчої особистості, яка буде здатна до прояву власного потенціалу й самореалізації, що стане першим щаблем до духовного, культурного та естетичного збагачення нації. Все згадане, лише маленький приклад того, як світ відходить від старих штампів розвитку художньо-творчих здібностей особистості дитини і прямує до розвитку її творчого потенціалу. Країни, де головною цінністю є людське життя та самореалізація кожного громадянина, приділяють невимовно велику кількість часу на творчість й мистецтво. У процесі художньо-творчої діяльності діти раннього та дошкільного віку отримують безцінний досвід позитивних змін. Глибоке самопізнання, самоприйняття, гармонізація розвитку і саморозвитку відбуваються поступово. Це дієвий шлях підтримки їх емоційної стійкості та інтересу.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти редакція 2021). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 13.11.2025).
2. Біла І. М. Розвиток художнього сприймання у дошкільному віці. *Практична психологія і соціальна робота*. 2014. № 1. С. 4–8.
3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богінч, В. М. Вертугіна та ін. К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
4. Журавська Г. В., Мацюк Л. М., Стрельник Л. М. Умови відновлення роботи закладів дошкільної освіти під час дії воєнного стану: Зб. матеріалів конференції Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації, 16 червня 2022 р. [За ред. О. Рейпольської, О. Брежневої, І. Луценко, В. Рагозіної, С. Васильєвої] Київ. 2022. 320 с.
5. Ликова О. І. Образотворча діяльність в дитячому садку (молодша, середня, старша групи). Х.: Ранок, 2008, 128 с.
6. Матвієнко О. В. Освітньо-науковий простір : науковий журнал. Вип. 6 (1). Київ: Видавництво Ліра-К., 2024. 244 с.

7. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. *Дошкільне виховання*. 2021. № 2. С. 3–8.

8. Про дошкільну освіту. Закон України від 6 червня 2024 року документ 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 10.11.2025).

9. Про охорону дитинства. Закон України від 2001 року документ 2402-III зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 10.11.2025).

10. Шульга Л. М. Професіоналізм педагога як умова ефективного впровадження технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. *Неперервна освіта нового сторіччя : досягнення та перспективи*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 14-21.05.2018. С. 89–95.

References:

1. *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity* (2021) [in Ukrainian].

2. Bila, I. M. (2014). *The development of artistic perception in preschool age. Practical psychology and social work*. [in Ukrainian].

3. *Dytyna : Osvitnya prohrama dlya ditey vid dvokh do semy rokiv* (2020). К. : Kyivskyy un-t im. B. Hrinchenka, [in Ukrainian].

4. Lykova, O. I. (2008). *Obrazotvorcha diyal'nist' v dytyachomu sadku (molodsha, serednya, starsha hrupy)*. КН.: Ranok, [in Ukrainian].

5. Matviienko, O. V. (2024). *Osvitno-naukovyi prostir*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. [in Ukrainian].

6. Polovina, O. (2021). *Dytyna u sviti mystetstva. Doshkil'ne vykhovannya*. 2021. № 2. [in Ukrainian].

7. Shul'ha, L. M. (2018). Profesionalizm pedahoha yak umova efektyvnoho vprovadzhennya tekhnolohiyi rozvytku tvorchykh zdibnostey ditey doshkil'noho viku. *Neperervna osvita novoho storichchya : dosyahnennya ta perspektyvy*. Materialy IV Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy “Pro doshkilnu osvitu” : vid 6 chervnia 2024 roku dokument 3788-IX. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy “Pro okhoronu dytynstva” vid 2001 roku dokument 2402-III. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> [in Ukrainian].

10. Zhuravska, H. V., Matsiuk, L. M., & Strelnyk, L. M. (2022). *Umovy vidnovlennia roboty zakladiv doshkilnoi osvity pid chas diii voiennoho stanu*. Kyiv [in Ukrainian].